

Jan St. Partyka

Spawozdanie z sympozjum zorganizowanego przez katedrę archeologii chrześcijańskiej ATK z okazji jubileuszu 25-lecia jej istnienia

Saeculum Christianum : pismo historyczno-społeczne 3/1, 251-253

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Prof. dr hab. Waław Urban (WSP Kielce) przedstawił sposób i zakres oddziaływania Akademii Krakowskiej na Litwę w XV stuleciu. Jednym z głównych celów Akademii były próby utrwalania chrześcijaństwa na Litwie. Od 1413 roku w Akademii Krakowskiej zaczęli studiować Litwini, dla których fundowano bursy. Ostatnim wybitnym absolwentem litewskim uczelni krakowskiej, był Olbracht Gasztołd, teść Barbary Radziwiłłówny.

Podsumowania sympozjum podjął się o. dr P. Szanicki OSB. Odnosząc się do wykładu ks. prof. M. Banaszaka o. dr P. Szanicki wyraził żal, iż ks. prof. skupił się tylko na wizerunku hagiograficznym św. Wojciecha. Do rozprawy prof. J. Wyrozumskiego o. dr P. Szanicki doadł, że znakomita praca prof. Władysława Abrahama o małżeństwie w średniowieczu wykazuje, iż kobiety zawsze wyprzedzały mężczyzn w dążeniu do świętości i chwały niebieskiej. Mgr. T. Makowski o. dr P. Szanicki zalecił jeszcze wgląd w wiadomości o wikariuszach, którzy również mieli bardzo bogate biblioteki; natomiast prof. J. Wiesiołowski pochwalił za interesujące uzystematyzowanie polskich sanktuariów. O rozprawie ks. M. Janochy o. dr P. Szanicki powiedział, że był to wykład niezapomniany i drogi naszym sercom; również o. prof. J. Zbudniewek bardzo trafnie ukazał dzieje pustelników w Polsce. Do o. prof. H. Wojtyski zwrócił się z apelem o wydanie pism Piotra Klareta i zorganizowanie sympozjum na temat „devotio moderna”. Zdaniem o. dr P. Szanickiego, o. prof. B. Panek uświadomił nam ile jest źródeł karmelitańskich i jak są one niezbędne do badań nad dziejami zakonu.

Wnioski o. dr P. Szanickiego wywołały długą i gorącą dyskusję. O. prof. H. Wojtyska dodał do swojego referatu, że kościół Bożego Ciała w Krakowie był matką wszystkich polskich klasztorów i miał związki z czeską „devotio moderna” i rzeczywiście warto zorganizować sesję na ten temat, aby przybliżyć duchowość kanoników regularnych.

Mgr P. Skalski wyjaśnił o. dr P. Szanickiemu, że chociaż nie uwzględnił bł. Doroty z Mątów w swoim referacie, to rzeczywiście była ona czczona przez krzyżaków, którzy włączyli ją do swojej tradycji hagiograficznej.

Na zakończenie głos zabrał o. prof. J. Zbudniewek mówiąc, iż to, co chcieliśmy przekazać, jest niejako uzupełnieniem w zakresie badań w dziedzinie historii Kościoła, historii sztuki i muzykologii. W tym momencie nastąpiły podziękowania dla referentów, przybyłych gości oraz studentów, którym o. prof. J. Zbudniewek życzył, aby wynieśli z sesji jak najwięcej wiadomości i miłych wrażeń. Na koniec o. prof. zwrócił się do swoich seminarzystów, dziękując im za współpracę i wszechstronną pomoc w organizacji sympozjum.

Niestety, choroba uniemożliwiła prof. dr hab. Brygidzie Kurbisównie i s. dr Małgorzacie Borkowskiej udział w sesji.

Lidia Hanakówna

SPRAWOZDANIE Z SYMPOZJUM ZORGANIZOWANEGO PRZEZ KATEDRĘ ARCHEOLOGII CHRZEŚCIJANSKIEJ ATK Z OKAZJI JUBILEUSZU 25-LECIA JEJ ISTNIENIA

W dniach 1-2 grudnia 1995 roku Katedra Archeologii Chrześcijańskiej przy Wydziale Kościelnych Nauk Historycznych i Społecznych Akademii Teologii Katolickiej zorganizowała sympozjum archeologiczne pod tytułem: *Wierzenia eschatologiczne kultur śródziemnomorskich*. Sympozjum zorganizowali pracownicy tejże Katedry dla uczczenia 25-lecia jej działalności.

Po powitaniu uczestników przez pana prodziekana WKNHiS, prof. dr hab. Zbigniewa Banię, Sympozjum otworzył i wygłosił okolicznościową mowę Jego Magnificencja Ks. Rektor ATK, prof. dr hab. Jan Łach.

Historię Katedry oraz dorobek naukowy jej absolwentów i pracowników przedstawiła szczegółowo prof. dr hab. Barbara Filarska, wieloletni kierownik katedry Archeologii Chrześcijańskiego Zachodu ATK.

Po tym omówieniu aspektu jubileuszowego Katedry, rozpoczęły się właściwe obrady Sympozjum. Otworzył je referat kuratora Katedry Archeologii Chrześcijańskiej ATK, prof. dr hab. Marii Miśkiewicz poświęcony omówieniu bardzo, jak dotąd, złożonych problemów recepcji chrześcijaństwa u progu państwowości polskiej.

Mgr Andrzej Reiche, z Muzeum Narodowego w Warszawie, przedstawił, bardzo rzadko omawiane nawet w literaturze fachowej, sepulkralia partyjskie, na podstawie własnych badań terenowych w Iraku i wykopalisk prowadzonych przez Polskie Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej w Warszawie. Do tematyki sepulkraliów, tym razem z terenu Syrii pod panowaniem rzymskim, nawiązało również wystąpienie prof. dr hab. Ilony Skupińskiej-Lovset z Uniwersytetu Łódzkiego, która przedstawiła dekorację malarską grobów w Abila, omawiając zarówno jej ikonografię, jak i podejmując zarazem próbę jej analizy ikonologicznej.

Po przerwie poświęconej na obiad i dyskusje kulturalowe rozpoczęto popołudniową część Sympozjum.

Rozpoczęło ją wystąpienie prof. dr hab. Bożeny Wronikowskiej z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego poświęcone niezmiernie interesującej problematyce chrześcijańskich przedstawień eschatologicznych w rzymskim malarstwie katakumbowym. Pozostając na terenie Rzymu, dr Jan St. Partyka z ATK, podał nową interpretację treści, formy i dekoracji inskrypcji datowanej na przełom III i IV w., a położonej córkom przez Weracjusza Nikatora. Epitafium to jest obecnie przechowywane w zbiorach watykańskiego Museo Prio Cristiano. Ten rzymski blok wczesnochrześcijański zamknęło wystąpienie prof. dr hab. Elżbiety Jastrzębowskiej z Uniwersytetu Warszawskiego, która omówiła płaskorzeźbę przedstawiające cuda Chrystusa z wczesnochrześcijańskiego, pochodzącego z IV wieku rzymskiego sarkofagu, przechowywanego obecnie w Petersburskim Ermitażu.

Ogólny pogąd nauki na problematykę sztuki jako pomocy w drodze do wieczności w teologii i ikonografii Kościoła Wschodniego dało wystąpienie mgr Bożeny Mierzejewskiej, z Muzeum Narodowego w Warszawie, pod tytułem *Za spokoj duszy...*

Problematykę symboliki eschatologicznej w ikonografii judeo-chrześcijańskiej przedstawił mgr Przemysław Nowogórski z ATK. To wystąpienie wywołało jednak bardzo szeroką dyskusję, gdyż baza interpretacyjna jest zbyt zawężona przez badaczy ze Studium Biblicum Franciscanum z Jerozolimy i być może ossuaria palestyńskie, karkołomnie interpretowane jako „judeo-chrześcijańskie” przez ojca Bellarmino Bagattiego O.F.M. i jego uczniów, są jak to podkreślili w dyskusji, prof. dr hab. Elżbieta Jastrzębowska z Uniwersytetu Warszawskiego oraz dr Jan St. Partyka z ATK, tylko (lub w większości) obiektami żydowskimi, ze względu na całkowity brak jednoznacznie dających się interpretować, a udowodnionych jako takie przez naukę, cech chrześcijańskich. Problematykę ossuariów „judeo-chrześcijańskich”, wywołały badania nad teologią judeochrześcijańską prowadzone przez śp. kardynała, ojca Jean Daniélou D.I. Po tej żywej dyskusji pierwszy dzień obrad Sympozjum został zakończony.

W drugim dniu Sympozjum obrady w sesji przedpołudniowej rozpoczęło omówienie rewelacyjnych znalezisk polskich archeologów z Pracowni Nubiologicznej Zakładu Archeologii Śródziemnomorskiej Polskiej Akademii Nauk w Starej Dongoli, na terenie Sudanu. Sesję rozpoczął dr Stefan Jakobielski, z Polskiej Akademii Nauk, omówieniem odkrycia i badań wewnątrz krypty arcybiskupa Georgiosa w klasztorze św. Trójcy. Obok omówienia miejsca i architektury tego grobu, autor wystąpienia przedstawił rewelacyjny wprost materiał inskrypcyjny w językach koptyjskim, greckim

i staronubijskim. Do tematyki sepulkralnej w Starej Dongoli oraz w szerszym aspekcie dla całej Nubii w okresie średniowiecza nawiązał dr Bogdan Żurawski z Polskiej Akademii Nauk, omówieniem ludowej i kanonicznej obrzędowości grzebalnej na tych terenach. Mgr Bożena Rostkowska, również z Polskiej Akademii Nauk, omówiła natomiast, opierając się na zachowanych zabytkach, problem orędowników zmarłych w wierzeniach chrześcijan północnej Nubii w okresie VII-XV wieku.

W inny krąg kulturowy i do zarania dziejów ludzkich, przeniosło uczestników Sympozjum wystąpienie prof. dra hab. Piotra Bielińskiego z Uniwersytetu Warszawskiego, który omówił wczesnohistoryczną, datowaną na pierwszą połowę III tys. przed Chr. nekropole w Tell Ridzim (Irak), należąca do ludności z ciągle jeszcze słabo poznanej, tzw. kultury „Niniwa 5”. W trakcie swego interesującego wystąpienia autor omówił zwyczaje i bardzo oryginalne rytmy pogrzebowe, które udało się odczytać z wykopalisk prowadzonych przez Polskie Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej w Warszawie.

Następna część Sympozjum przeniosła jego uczestników na teren Egiptu. Prof. dr hab. Jadwiga Lipińska, z Muzeum Narodowego w Warszawie, a zarazem kierownik misji rekonstrukcyjnej świątyni Totmesa III w Deir el Bahari (Teby Zachodnie), omówiła zawiłą problematykę egipskich świątyń grobowych. Do tej problematyki nawiązały od strony źródeł epigraficznych dwa kolejne wystąpienia pracowników Muzeum Narodowego w Warszawie: mgr Moniki Dolińskiej, która przedstawiła rozważania dotyczące problematyki boskości zmarłego faraona oparte na tekstach staroegipskich oraz mgr Aleksandry Majewskiej, która omówiła sposoby przedstawiania czasu w egipskiej sztuce sepulkralnej.

W ostatniej części Sympozjum zgrupowano wystąpienia dotyczące omawianej problematyki w świecie grecko-rzymskim, okresu klasycznego. Rozpoczął tę część mgr Jerzy Żelazowski, z Muzeum Narodowego w Warszawie, który omówił rzymskie inskrypcje nagrobne z kolekcji rzeźbiarza Antoniego Madeyskiego, obecnie przechowywane w zbiorach Galerii Sztuki Starożytnej Muzeum Narodowego w Warszawie. Prof. dr hab. Witold Dobrowolski, kierownik Katedry Chrześcijańskiego Zachodu ATK i profesor Uniwersytetu Warszawskiego, światowej sławy polski etruskolog, przedstawił ikonografię tzw. demonów morskich w reliefach urn wolteriańskich.

Ostatnie wystąpienie, prof. dra hab. Tomasza Mikockiego z Uniwersytetu Warszawskiego, było poświęcone omówieniu ikonografii rzymskiego sarkofagu ze zbiorów Galerii Sztuki Starożytnej Muzeum Narodowego w Warszawie i związanej z nim problematyce rzymskich alegorii cnót, przedstawianych również na sepulkraliach.

Po tych wystąpieniach był czas na dyskusję, w której aktywny udział brali również studenci wszystkich lat studiujący w Katedrze Archeologii Chrześcijańskiej ATK, którzy niemal w komplecie byli obecni w czasie obrad Sympozjum.

Suma przedstawionej informacji naukowej oraz znaczenie dorobku naukowego jej uczestników były tak poważne, że podjęto decyzję, wydania książkowego materiałów z tej Sesji. Mamy nadzieję, że Wydawnictwo Akademii Teologii Katolickiej wyda te tak interesujące prace, godnie reprezentujące dorobek i znaczenie, jakie posiada w nauce polskiej, Katedra Archeologii Chrześcijańskiej Akademii Teologii Katolickiej.

Jan St. Partyka

SPRAWOZDANIE Z SYMPOZJUM MUZYKOLOGICZNEGO Z RACJI 25-LECIE DZIAŁALNOŚCI SEKCJI MUZYKOLOGII ATK W WARSZAWIE

W związku z 25-leciem habilitacji i kierowania Sekcją Muzykologii Kościelnej w Akademii Teologii Katolickiej przez ks. prof. dr hab. Jerzego Pikulika, zostało zorganizowane w dn. 9 listopada 1995 r. sympozjum muzykologiczne, które odbyło się w kaplicy konwiktu ATK w Warszawie.